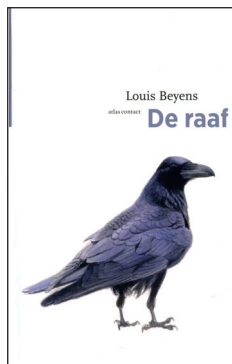

Nieuwe Uitgaven

De raaf

Met de publicatie over de Raaf is het veertiende deel verschenen in de serie vogelmonografieën van Atlas Contact. De Raaf is de grootste zangvogel en hij komt vrijwel op het hele noordelijk halfrond voor. Al sinds

de prehistorie zijn deze vogels nauw verbonden met de mens. Door alle tijden heen weten ze zich te handhaven in de samenlevingen en Raven duiken vaak op in mythen en sagen. Zij werden beschouwd als de boodschappers van fatale voortekens, voorspoed, maar Raven zijn ook beslist intelligent. Van alles

wordt ze toegedicht. In spreekwoorden en gezegden worden vaak Raven opgevoerd. Zo ook in film, kunst en literatuur. Bijvoorbeeld in de sprookjes van de gebroeders Grimm, Christiaan Andersen en De Fabels van De la Fontaine. Eigenschappen van Raven worden in het boek geschetst. Daaruit blijkt dat Raven verschillende strategieën kunnen hebben.

Zo zijn er onder meer 'werktuigkundigen', 'touwtrekkers' en 'hamsteraars'. Van meet af aan manifesteert de Raaf zich in uiteenlopende volkenkundige situaties, met steeds weer een overeenkomstige duiding. Raven waren dienstverleners, die het afval opruimden van de bewoonde gebieden in de Middeleeuwen en de eeuwen daarna.

Hoewel allezetters namen hun aantallen af door wijzigingen in de milieuomstandigheden. De bakens moesten worden verzet en er moest uitgeweken worden naar andere gebieden die overlevingsmogelijkheden boden. Dit lukte niet altijd en daarom werden er herintroductieprojecten gestart. In ons land was de eerste en een mislukte poging in 1936. Een tweede poging, begonnen in 1966 had wel succes.

Soms wordt in dit boek vakjargon gebruikt dat niet toegankelijk is voor de gemiddelde lezer. Bijvoorbeeld 'demiurg' (ambachtsman,

bouwer). In zijn ijver om alles uit de kast te halen verschaft de auteur in een aantal hoofdstukken details die te ver staan van de centrale figuur: de Raaf. Toch is 'De raaf' al met al zeer de moeite waard.

Ik heb weer heel wat kennis opgedaan.

DAJ

Beyens, L. (2018): De raaf. 14,5 x 21,5 cm. ISBN 978 90 450 3418-8. 224 bladzijden. Foto's in kleur. Paperback /softback. Atlas Contact, Amsterdam. Prijs: €21,99.

De tapuit

Met het 'Jaar van de Tapuit' – een initiatief van Vogelbescherming en Sovon in 2005 – kwam de Tapuit in de schijnwerpers te staan. In de serie vogelmonografieën van Atlas Contact is nu het boek 'De tapuit' verschenen. De Tapuit is een bedreigde soort die is opgenomen in de Rode Lijst. De auteur Herman van Oosten houdt zich

als onderzoeker al tien jaar bezig met de ecologie van enkele insectenevende vogelsoorten in duingraslanden en heideterreinen. De Tapuit is één van de soorten die hij onderzocht. In de introductie van het boek wordt in grote lijnen één en ander geschetst over de ecologie van de soort. Daarna

wordt ingegaan op de tapuitensoorten. En passant wordt een neologisme geïntroduceerd: 'oenanthofielen'. Hiermee duidt de schrijver vogelaars aan die zich aangetrokken voelen door Tapuiten. De liefhebbers van soortenindelingen en naamgeving kunnen zich daar in enkele hoofdstukken aan tegoed doen. Ook volksnamen krijgen aandacht. Vogels zijn altijd een welkome jachtbuit geweest en Tapuiten behoorden daar ook toe. Wat te denken van een banket

met tapuitentaart? In de jaren zestig van de vorige eeuw werd hij nog aangeduid als een vrij algemene broedvogel 'van duinen, heiden en stuifduinen. Plaatselijk komt hij soms ook wel voor op zandig cultuurland. Tegenwoordig houdt de Tapuit zich nog met slechts enkele honderden broedparen op in refugia.

De achteruitgang tot 1970 en de ontwikkeling daarna van de tapuitenstand en de factoren die daarbij een rol speelden, worden in dit boek uitvoerig beschreven. Vergrassing, verzuuring en de achteruitgang van konijnenpopulaties blijken van invloed te zijn. Interessante informatie over het trekgedrag en overwintering van Tapuiten in de Sahel is vergaard via geolocators. Voor het aanbrengen daarvan en ook voor ringonderzoek moeten de dieren gevangen worden. Enkele vangmethodes worden aangestipt.

In het hoofdstuk over de tapuitenzang staat het repertoire centraal; gedrag en vocale

uitingen staan beschreven. Voor geluidenjagers zijn enkele sonogrammen afgebeeld. Dat is wel voer voor specialisten, maar gelukkig wordt verduidelijkt wat één en ander inhoudt.

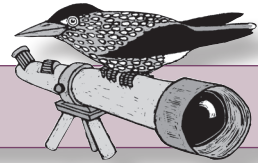
Onderwerpen zoals overleving, plaats-trouw, predatiedruk en prooidierkeuze zijn opgenomen. In totaal bevat het boek ruim twintig hoofdstukjes van wisselende grootte die een beeld schetsen van eigen onderzoek en wat er bekend is over de soort. Aan het eind van de publicatie zijn per hoofdstuk noten opgenomen voor degenen die zich verder willen gaan verdiepen.

Ik heb mijn kennis over de Tapuit aanzienlijk kunnen bijspijkeren. Het geheel is een geslaagde uitgave geworden.

Oosten, H. van (2018): De tapuit. ISBN 978 90 450 365 19. 259 bladzijden. Atlas Contact, Amsterdam/Antwerpen. Prijs: €21,90.

DAJ

Uit Het Veld

Kepen hongerend naar Nederlandse beukenootjes, of niet?

In het najaar van 2018 werden er opvallend veel Kepenesignaleerd in Nederland. Deze soort broedt in Noord-Europa en leeft in de broedtijd grotendeels van insecten. In de winter staan zaden op het menu, speciaal van Beuken. De zaadopbrengst (mast) van Beuken wisselt jaarlijks: het ene jaar overvloedig en het volgende jaar bijna niets. Is dat te merken aan de aantallen Kepen in ons land? Het areaal waarin Beuken gelijktijdig veel zaden produceren, of juist niet, kan een half miljoen vierkante kilometer beslaan. De Nederlandse beukenmast valt vaak samen met die in een gebied dat reikt van Zuid-Zweden tot in West-Frankrijk en Engeland. Elders in Europa kan de zaadzetting weer anders verlopen.

Absurd grote zwermen

Veel Noord-Europese Kepen moeten duizend kilometer zuidwaarts afleggen voordat ze bij

de eerste beukenbossen komen. Ieder jaar is het een verrassing hoeveel kilometer, en in welke richting, ze moeten afleggen om bij overvloedige voedselbronnen te komen. Op voedselrijke plekken kunnen Kepen zich in duizelingwekkende groepen concentreren, vooral in Midden-Europa en met name in Zwitserland. Op slaapplekken daar waren naar schatting wel eens meerdere miljoenen Kepen aanwezig. Enorme samenscholingen zijn uit eigen land niet bekend.

Sterk variabele najaarstrek door Nederland

Kepen trekken bij ons vooral in oktober door met een forse nasleep in november. Twee dingen vallen op. De omvang van de najaarstrek kan jaarlijks met meer dan een factor tien fluctueren. Grote aantallen trekkers worden opgemerkt in jaren met een goede beukenmast, maar ook met een juist zeer magere mast in de landen ten noorden van ons. In tussenjaren heeft de doortrek bij ons weinig volume. Daarnaast blijkt de trekpiek in ons